

14. årgang • nr. 2 • juni • juli • august 2009

Aktuel information om
Helsingør Stift

Stiftsbladet

4 Kirkeblade – kan det betale sig?

6 Konfirmand-event 2009

10 Uenighed om efteruddannelse!

Nyansættelser

- **Margit Sophie Mathiasen Nielsen,** Ishøj-Torslunde
- **Hjørdis Kjærgaard,** Præstebro
- **Kirsten Weile,** Kokkedal
- **Charlotte Paaskesen,** Tårnbæk

Fratrædte

- **Birgitte Kjær Mikkelsen** Egebæksvang
- **Merete Arnstrøm** Birkerød
- **Christer Damm** Stiftsvikar
- **Charlotte Paaskesen** Præstebro
- **Yvonne Yde** Taastrup Nykirke
- **Frede Jørgensen** Brøndbyvester
- **Jørgen Anker Andersen** Stenløse-Veksø
- **Olav Krum Lilleør** Virum
- **J. Haugaard Christensen** Skovshoved

Forsidebillede:

Teaterworkshop for konfirmander i Hedehusene og Høje Taastrup

Rebecca Ruud

Medier: Kirkebladet er en mærkelig størrelse, som skiftevis er lagt for had og elsket af præst, råd og sogn. Nogle mener, det er for dyrt og for besværligt, andre vil ikke undvære det og anser bladet for en vigtig del af kirkens kommunikation.

Gentofte provsti lod Gallup undersøge, hvad folk egentlig mente om den sag. Læs konklusionen på Gentofte provstis Gallupundersøgelse, og se tallene for et par af stiftets blade. Side 4 og 5.

Efteruddannelse: Den røde betænkning har bragt sindene i kog. Der diskuteres i medierne om præsters dannelse og duelighed. Nogle er begejstre-

de, idet de mener, at kirken endelig får de præster som den har brug for, mens andre mener, at de nye toner er et angreb på dannelsesbegrebet og præstens selvstændighed.

I samme ombæring har man taget stilling til sogne-medhjælpernes uddannelse. Eller ikke taget stilling. Det er noget sjusk, mener Hans Ravn Iversen i bladets kradse klumme, og heri er han enig med Leise Christensen fra TPC. Læs side 8 og 10.

Teater: Præster trænes i retorik og optræden, mens teateret spiller Judas evangeliet. Har teater og kirke mon en fælles interesse?

Stiftets religionspædagogiske udvalg har indgået et samarbejde med Taastrup Teater omkring Konfirmand-event 09. I den anledning spurgte jeg teaterets leder, Mogens Holm, om forholdet mellem kirke og teater. Læs om det religiøse sprog og *New Audience Development* på side 8.

God fornøjelse med sommerens stiftsblad.

/ Redaktøren

Betænkning 1503

Stiftets teologiske konsulent, Jørgen Demant, skrev således i Dansk Kirketidende om Kirkeministeriets oplæg til præsters efteruddannelse:

”Udover den overanstrengte opgradering af provstens rolle, så sker der for mig at se en udglidning, ja, afsporing i forhold til den hidtil liberale og frihedstænkende ånd i efteruddannelsen hen imod en infantilisering – i den gode sags tjeneste.”

Dansk Kirketidende, april 09, s. 117.

Kirkeministeriet udgav i begyndelse af året en betænkning omkring uddannelse og efteruddannelse af præster. Betænkningen kan læses på www.km.dk

Hørings svar vedr. betænkning 1503 om uddannelse og efteruddannelse af præster

Biskoppen over Helsingør Stift

Den 15. april 2009
Dok.nr. 568139/09

Af biskop Lise-Lotte Rebel

Kirkeministeriet

Hørings svar vedr. betænkning 1503 om uddannelse og efteruddannelse af præster

Betænkningen indeholder mange gode tanker og forslag, herunder forslaget om et kontaktforum med universiteterne og en udbygget praktikordning i præsteuddannelsen.

Jeg er også enig i, at det vil være en naturlig udvikling, at provsterne i forlængelse af MUS-samtalerne får en central placering i relation til præsternes efteruddannelse. Det forudsætter så også, at provsterne får tid afsat til at vedligeholde deres teologiske kundskaber.

Teologisk oprustning og videreuddannelse i betydningen dannelse og duelliggørelse af præster og provster har høj prioritet i Helsingør Stift. Vi tilbyder allerede udvidet efteruddannelse på stiftsplan og opfordrer præsterne til fortsatte studier. Det er ikke en hvilken som helst kompetence, der prioriteres lige højt. Jeg lægger især vægt på, at stiftets præster fordyber sig i teologiens helt centrale fag såsom eksegese, dogmatik og praktisk teologi, idet jeg finder både basal viden og kommunikativ bevidsthed nødvendig for at kunne tale livsnært om den kristne tro. Traditionstab og sekularisering betyder, at der idag spørges elementært til kristen identitet og praksis. Sådanne på overfladen enkle spørgsmål kræver til stadighed en fornyet besindelse, for at forkyndelsen ikke skal sande til stereotyper. Det er altid en udfordring for teologer, der færdes hjemmevant i fagterminologien, at tale enkelt og autentisk om de centrale kristne sandheder. Men det er betydningsfuldt for folkekirkens fortsatte solide forankring i det danske folk, at det sker.

Samtidig med at jeg hilser en oprustning af efteruddannelsesmulighederne velkommen, vil jeg dog samtidig pege på, at der dog også vil være en del uløste problemstillinger:

Nyskabelserne vil indebære en øget arbejdsbyrde for provsterne, der i forvejen har en stor arbejdsbyrde. Respekten for præsternes individuelle behov for efteruddannelse må tilgodeses.

Det må forudses, at særligt de provstier, der er beliggende omkring universitetsbyerne København og Århus vil få stor efterspørgsel om praktikophold. Dette vil formentlig berøre Helsingør Stifts i forvejen hårdt belastede præsteembeder, hvorfor der må findes kompensationsmuligheder herfor i form af bedre kvotering.

TPCs rolle i sammenhæng med universiteternes udbud af efteruddannelse og et eventuelt pastoralteologisk institutts aktivitet og organisering er uafklaret.

Jeg er skeptisk over for oprettelse af uddannelseskonsulentstillinger.

Et væsentligt forhold er økonomien i forbindelse med finansieringen af praktikophold. Det fremgår af betænkningen, at praktikordningen vil medføre en årlig udgift på ca. 10 mill. kr. Det er en forudsætning for min positive holdning til iværksættelse af ordningen, at dette kan ske uden reduktion af præstebevillingen og antallet af præstestillinger.

Med venlig hilsen

Lise-Lotte Rebel

... kirkeblade med **mange** ansigter

Jeg tog et dyk ned i den farvestrålende bunke af kirkeblade som jeg får tilsendt hver måned, og glædede mig over den store variation og fantasifuldhed der kom for dagen.

Kirkeblade har mange ansigter. Lige fra flerfarvede udgivelser på glittet papir, til et foldet genoptryk af kirkesiden i avisen. Flere steder har kirken gjort fælles sag med handels- eller sportsforeningen, og udgivet gudstjenestelister og andet godt, side om side med reklamer for den lokale gartner. Lokalt stof om vandværket sammen med opstandelsesevangeliet.

Nogle steder er præsten redaktør, andre steder én fra menighedsrådet. De fleste steder er det en opgave, der løses i fællesskab. Et par sogne er endda gået sammen om et fælles blad, uden anden anledning end at de lå i samme område.

Stiftsbladet koster ca. 10,- kr. pr. blad. (inkl. honorar, tryk, layout, adressering og forsendelse) Udkommer 4 gange årligt, ca. 2500 stk. á 16 sider.

Grøndalslund kirkeblad koster ca. 7,50 kr. pr. blad. (inkl. layout, tryk og adresseløs forsendelse)

Udkommer 4 gange årligt, ca. 4000 stk. á 16 – 20 sider.

Redaktion: valgte fra menighedsrådet.

Forårets kirkeblade er fyldt med smilende konfirmander og lister over navne. Bladenes fornemste opgave er at oplyse om, hvad der sker, mens nogle vil mere end det. Artikler om Ny-ateisme og Bachs passioner fylder siderne. Stor fantasi er taget i brug, farver og fortællinger snor sig gennem bunken af blade.

Indimellem har formanden en klumme, og her tages bladet fra munden. Hvorfor har vi lukket for gravøl i sognegården? Og hvor kan I så gå hen?

Nogle bruger professionelle grafikere til at sætte bladet op, andre "gør det selv" og variationen er stor. Men hvad virker mon bedst?

Med de moderne midler, der findes i dag for layout og tryk, er omkostningerne ikke så høje, som

de var før i tiden. Til gengæld er distributionen blevet et kapitel for sig. Vægt og størrelse, adressering og omdelingsaftaler kan holde selv den mest entusiastiske kirkebladsredaktør vågen om natten.

Skal man bare droppe det hele, og koncentrere sig om nettet? Eller holde sig til avisannoncer? Tja, hvem ved?

Som mediekonsulent er jeg i berøring med mange af de samme problemstillinger, som man møder ude i sognene. Det er ikke min opgave at gå ind i specifikke sager i enkelte sogne. Men jeg kan sagtens spørges til råds. Det er ikke sikkert, at jeg ved bedre, men jeg har set, hvordan man gør rundt omkring. Og så sidder jeg selvfølgelig med ansvaret for nærværende blad.

Vil man høre nærmere om mine erfaringer med net, blad og kommunikation i folkekirkeligt regi, er man velkommen til at kontakte mig pr. mail eller telefon.

/ Rebecca Rudd

INFO

Slangereup/Jørlunde kirkeblad koster ca. 10 kr. pr. blad. (inkl. layout, tryk, foliering og adresseløs forsendelse)

Udkommer 4 gange årligt, ca. 4700 stk., et foldet halvt A2 ark. Udgifter fordelt på 2 menighedsråd.

Redaktion: præster, rådsformand

Gallupundersøgelse i Gentofte Provsti

- Ca. 2 ud af 3 (64%) af telefonrespondenterne svarer "ja" til at have modtaget kirkebladet og endnu flere af kirkegængerne (78%) kan svare "ja" til det samme spørgsmål.
- Blandt de telefonrespondenter, der modtager kirkebladet, læser op mod 2 ud af 3 af telefonrespondenterne i bladet. Dette svarer til, at 41% af den generelle befolkning i Gentofte Provsti læser kirkebladet. Blandt kirkegængere er det 91%, der læser i bladet.
- De telefonrespondenter, som læser kirkebladet, synes godt om indholdet. Over halvdelen svarer at de er "meget godt" eller "godt" tilfredse med indholdet af bladet. Blandt kirkegængerne mener hele 85%, at indholdet er "meget godt" eller "godt".
- Blandt de telefonrespondenter, der modtager kirkebladet, gemmer omtrent hver femte bladet til et nyt kirkeblad udkommer, blandt de kirkegængere, der modtager kirkebladet, er det 3 ud af 4, som gemmer bladet.
- Kirkebladet er et af de foretrukne medier, når det gælder informationer om den lokale kirke. Tæt på halvdelen af telefonrespondenterne (46%) foretrækker kirkebladet, når de søger efter information om den lokale kirke – og blandt kirkegængere er det hele 76%, der foretrækker at hente information gennem kirkebladet. Annoncer i lokalavisen bliver også ofte brugt, ligesom informationer fra kirkens hjemmeside.

Telefonrespondenter: 1014 personer bosiddende i Gentofte Provsti, ligeligt fordelt på alder og køn.

Kirkegængere: 209 besvarelser, via spørgeskema udfyldt i kirke.

Kilde: TNS Gallup Institut for Gentofte Provsti, 2008.

Konfirmand-event 2009

Helsingør Stift tilbyder teater-oplevelse tilpasset konfirmandundervisningen

En række opførelser af forestillingen "Jernbyrd – sagaen om de sidste vikinger" stilles nu til rådighed for konfirmander fra Helsingør Stift i november 2009. "Jernbyrd" er en ny, stor musical af Sebastian, som foregår i perioden fra år 850-960 i Danmark. Med en perlerække af flotte sange reflekterer den folkekære komponist over overgangen fra vikingetid til kristendom. Musicalen er baseret på kendte historiske personer såsom Thyra Danebod, Gorm den Gamle og munkene Ansgar og Poppo.

Før og under forestillingen opføres et interaktivt program henvendt til konfirmanderne. Endvidere udarbejdes der et særligt materiale til brug for præst og konfirmander, som tager afsæt i vikingetidens og asa-troens ornamentik og kristendommens symbolik, som den kommer til udtryk i forskellen mellem slangen og korset.

Jernbyrd er en videreudvikling af et projekt, som Sebastian for år tilbage skabte for Folkekirkens Skoletjeneste. Historien handler om kristendommens opkomst og kulturbærende funktion, den spiller på hele det storladne følelsesregister; og indbyder til refleksion over eksempelvis kærlighedsbudskabet, nåde-begrebet og sakramenterne.

Forestillingen vil blive opført på det nybyggede Taastrup Teater (få minutters gang fra Taastrup Station). Blandt de medvirkende er Louise Fribo, Gitte Naur, Max Hansen, Morten Rose, Lisa M. Bendtzen og mange flere. Kapelmester er Jakob Grove.

Forestillingen inklusive de interaktive elementer opnår en varighed på ca. 2 timer.

Forestillingstidspunkter:

Tirsdag d. 10. november kl. 17

Onsdag d. 11. november kl. 17

Torsdag d. 12. november kl. 17

Pris pr. konfirmand kr. 40,-

Der skal være 1 voksen pr. 25 konfirmander. Præster og ledsagere har gratis adgang til forestillingen.

Bestilling

Interesstillkendegivelse bedes snarest afgivet til sognepræst Charlotte Chammon: chch@km.dk

Ved interesstillkendegivelsen får du besked på, hvilken dag du kan få billetter, og således kan du planlægge undervisningen i forvisning om at have reserveret pladser i teateret den pågældende dag.

Den endelige tilmelding sker dog ved køb af billetter til forestillingen. Disse frigives mellem d. 1. - 14. sep. Har du ikke betalt inden d. 14. sep. frigives pladserne til anden side. Der produceres særundervisningsmateriale til forestillingen.

Er interessen større end de 3 forestillinger kan bære, vil der blive frigjort flere spilledage. Se evt. mere på www.helsingørstift.dk

Teateret

Teater og kirke, hvad har de to ting med hinanden at gøre, spurgte jeg Mogens Holm over en frokost i Taastrup bymidte.

»For det første skal man gøre sig det klart at der tales forskellige sprog. Vi samarbejder for tiden med Københavns Universitet omkring formidling

Teateret er engageret i det lokale miljø, og optaget af integration, ungdoms- og børnekultur. Det samarbejder for tiden med Helsingør stift omkring en teaterforestilling tilrettet stiftets konfirmander i november 2009

Instruktøren Martin Miehe Renard arbejder med konfirmander i sognegården

og kirken

Interview med

Mogens Holm
leder af Taastrup Teater siden 1987

af videnskabelige resultater. Også her møder vi vigtigheden af at kende sprogenes begrænsninger. Det som er sandt, rent kunstnerisk, er ikke nødvendigvis sandt, rent videnskabeligt. Samme forskel må gøre sig gældende mellem det religiøse sprog og teaterets.

Men når det er sagt, så ser jeg mange fælles træk ved teaterets og kirkens arbejde. Det at ville formidle noget bestemt, i et samspil mellem form og indhold. Vores redskaber er dramaturgi, koreografi og scenografi. Selve budskabet ligger i teateret langt mere åbent, men det er stadig styret og bestemt af forfatteren eller instruktørens hensigt med stykket.«

Hvad er der da på spil i teaterets rum?

»I al kunst er der jo noget eksistentielt på færde. Og man kan godt tale om et sæt af parametre, der gør, at man synes, man har opnået det, man ville. Skabt en form, der kan kommunikere så stærkt, at dialogen ligefrem flytter ud blandt publikum. At det bliver en begivenhed, hvorunder noget sker.«

»Skal man være resultatorienteret, kan man sige, at resultatet er bestemt af, hvorvidt kommunikationen er lykkedes. Selvom et teaterstykke er en gentagelse i tid og rum, er der ikke to spilledage, der er ens. Det ved enhver, der har med sagen at gøre.«

Konfirmand-workshop i Ansgarkirken, Hede- husene.

Og det ligger måske i receptionen?

»Receptionen er afgørende. Hvad der foregår i sjælen på den der sidder i salen. Derfor har enhver forestilling begivenhedskaraktet.«

Taastrup Teater er jo kendt for sit store engagement i integration og kulturmøde i et område, der er stærkt præget af indvandrer miljøer. Hvordan falder dette i tråd med et samarbejde med kirken?

»Jeg må indrømme, at der i begyndelsen var bekymrede og kritiske røster både fra teaterets ansatte og fra vores samarbejdspartnere. Men tænker man nærmere over det så viser det sig, at netop det religiøse sprog, talen om hvad man tror og ikke tror, det forstår muslimerne godt.

Firkantet sagt vil muslimerne hellere være i rum med den kristne, end ateisten. Så vi opdagede, at der egentlig ikke var et modsætningsforhold. Vi signalerer blot at vi tager religion alvorligt.«

Hvordan spiller dit personlige engagement ind her?

»Ah, den slags er jeg ikke vant til at svare på. Jeg er jo gift med en præst, så det kristne er ikke fremmed for mig, men som teaterleder føler jeg mig kaldet til at gå i dialog med det omgivende samfund.

Taastrup Teater er inspireret af New Audience Development, der handler om at udvikle nye kulturforbrugere, og vi har forsøgt at nå ud til de mange etniske minoriteter, der på mange områder står helt udenfor kulturlivet i Danmark. Når vi står med et stykke som Jernbyrd, der oprindeligt blev udviklet i samarbejde med folkekirkens skoletjeneste, så virker det naturligt i forlængelse af denne metode, at indgå et tættere samarbejde med kirken og det stift, vi er en del af.

For ligesom kirken gerne så, at de unge kom lidt mere i kirken, så vi jo gerne, at de kom lidt mere i teateret.

Her slår vi måske 2 fluer med eet smæk,« griner Mogens og betaler regningen, mens jeg pakker min lydoptager sammen, og funderer over om det der New Audience Development, måske også var en ide for kirken...

/ Rebecca Rudd

INFO

Teateret laver workshops for indvandrergupper, for gymnasier og senest for et hold konfirmander fra Høje Taastrup og Hede husene.

INFO

Taastrup Teater er et egne teater der holder til i byen Taastrup, får driftstilskud fra Høje-Taastrup kommune og Kulturministeriet, og projektstøtte fra bl.a. integrations- og socialministerierne. www.taastrupteater.dk

Sognemedhjælpere og efteruddannelse

Der er i Den danske Folkekirke ansat et sted mellem 300 og 400 sognemedhjælpere, herunder ganske mange i Helsingør Stift. Rundt omkring i hele landet hjælper de med at holde gang i sognets

Billederne er fra Løgum kloster

liv både til hverdag og på helligdag. Arbejdsopgaverne er mange og forskelligartede spændende fra undervisning af store og små, babysalmesang, børneklubber, suppekøkkener, indvandrertræf, ældrecafeer, forberedelse af børnegudstjenester, informationsarbejde og mange andre gøremål. Nogle sognemedhjælpere har fokus på det religionspædagogiske, mens andre er i diakonale ansættelser, og nogle har lidt af det hele. Ingen kan være i tvivl om, at sognemedhjælperens arbejde dækker noget af det allermest centrale i kirken, nemlig undervisning og diakoni.

Netop, fordi det forholder sig således, er det utroligt vigtigt, at sognemedhjælperne har adgang til efteruddannelse som en naturlig del af deres ansættelsesvilkår, og at menighedsrådene tager dette ansvar for deres ansættelse af en sognemedhjælper alvorligt. Stort set alle ansættelsesgrupper i folkekirken har krav på efteruddannelse – præster, kordegne og kirkegårds personale – men ikke sognemedhjælperne. Den nye betænkning 1503 om uddannelse og efteruddannelse råder ikke bod på denne mangel, hvilket må betragtes som overordentligt beklageligt og det bliver forhåbentlig ændret i det endelige lovforslag sådan, at også sognemedhjælperne får en obligatorisk efteruddannelse.

Teologisk Pædagogisk Center i Løgumkloster har tilbudt om et fire-ugers efteruddannelsesforløb for sognemedhjælpere fordelt over to år med en uge hvert forår og efterår. Denne efteruddannelse skal ruste sognemedhjælperne til det daglige arbejde, men også hjælpe sognemedhjælperne til at træde et skridt tilbage og få lejlighed til at reflektere over og diskutere, hvad det egentligt grundlæggende vil sige at arbejde i en kirke. – *hvad gør vi, hvorfor gør vi det i kirkens regi og til sidst, hvordan*

Af lektor, ph.d.

Leise Christensen

Teologisk Pædagogisk Center i Løgumkloster – www.tpcloegumkloster.dk

kan vi gøre det bedst muligt? Efteruddannelsen er i TPCs regi, men foregår dog i samarbejde med Diakonissen på Frederiksberg og Diakonhøjskolen i Århus. Forløbet har fokus på fig. områder: **1. UGE** – folkekirkens liturgi og historie, tros lære og bibelkundskab. **2. UGE** – folkekirken som arbejdsplads, arbejdsmiljø, struktur og ledelsesforhold samt informationsarbejde. **3. UGE** – diakoni og sjælesorg. **4. UGE** – religionspædagogik. Hvordan underviser vi bedst muligt i folkekirken? På alle kurser veksles der mellem teori og praksis, således at undervisningen ikke blot høres, men også gøres.

Dette kursusforløb er et af de få steder i folkekirken, hvor alle mulige teologiske og kirkelige holdninger blandt sognemedhjælpere kan mødes til fælles diskussioner og refleksioner samtidigt med, at kursisterne får nogle håndgribelige redskaber med hjem til det fortsatte arbejde.

I marts 2009 påbegyndtes et nyt fire-ugers forløb, hvilket betyder, at det næste begynder i foråret 2011, hvilket dog kan ændres til et tidligere tidspunkt, hvis efterspørgslen er tilstrækkelig. Kurset skal finansieres af sognemedhjælpernes menighedsråd, og har man valgt at ansætte en sognemedhjælper, skal der herfra lyde en opfordring til, at man så også sørger for, at sognemedhjælperen har mulighed for at dygtiggøre sig inden for sit fag og få en større forståelse for kirkens hvad, hvorfor og hvordan. Dertil er efteruddannelsen en hjælp.

Pædagogiske kurser 2009

Mandag 24. august kl. 9.30-15.30

Det er præsten der styrer – eller hvad? Klasseledelse for konfirmandundervisere

Kurset sigter mod at give ny viden og erfaring om i en undervisningssituation at lede et hold konfirmander. Fokus vil være på relationsopbyggende aktiviteter, således at der bliver skabt ro og et godt indlæringsmiljø, på præstens/sognemedhjælperens rolle som (åndelig) vejleder og klasseleder, på forskellige arbejdsformer, på opbygningen af en undervisningsgang og på konfirmanders koncentrationskurver.

Arrangører: Helsingør stift, Roskilde stift

Sted:

Himmelev sognegård,
Fynsvej 69,
4000 Roskilde

Tirsdag 16. juni kl. 12-16

Lad konfirmanderne selv arbejde. Ny inspiration til konfirmationsforberedelsen

Ingen lærer noget blot ved at overtage viden fra andre. Allermindst når det gælder kristendom. Refleksion og selvrefleksion er en konstitutiv del af læringen. Det kræver imidlertid, at konfirmanderne selv kommer til at arbejde i konfirmandstuen. Kurset præsenterer forlaget Aros' nye materiale om projektarbejde for konfirmander i en form, der matcher den særlige sammenhæng af tradition og personliggørelse, som konfirmationsforberedelsen er.

Arrangører: Helsingør stift, Roskilde stift,
Københavns stift, forlaget Aros

Sted:

Skt. Jørgensbjerg
sognegård,
Møllehusvej 120,
4000 Roskilde

Mandag 19. oktober og tirsdag 20. oktober kl. 10-15

Musik som formidler af kristendom

Kristendommen er ordets religion – vi kender den tydeligvis gennem det talte og skrevne ord. Men jo ikke udelukkende! Billede og musik formidler også forkyndelse, under de rette omstændigheder. Især musikkens potentiale trænger til at blive gennemtænkt i en kirkelig sammenhæng. Hvad skal der til, for at musik kan åbne for erfaringen af det hellige? Hvordan kan det kristne menighedsliv intensiveres og uddybes gennem arbejdet med musik – i fællesskab, og individuelt?

Dette spørgsmål er ikke bare teoretisk, men i høj grad også praktisk, og udover en musikpsykologisk og musikteologisk introduktion tilbyder kurset to slags praktisk udbytte: 1) erfaringer med bestemte former for musik – især korsang – der ved at åbne mennesker på forskellige alderstrin for kristen spiritualitet evner at aktivere dem i et kristent fællesskab; og 2) kendskab til bestemte former for musik, der som led i en sjælesørgerisk samtale kan åbne, trøste eller styrke mennesker på forskellige alderstrin. De to tilgange bindes sammen af en psykologisk beskrivelse af den menneskelige livscyklus. Den gamle gør andre erfaringer med ånd – og den musik som formidler ånd – end den unge; men begge har deres tid og deres musik.

Arrangører: Helsingør stift, Teologisk Pædagogisk
Center Løgumkloster

Sted:

Frederiksborg slotssogns
sognegård,
Frederiksværkgade 2B,
3400 Hillerød

Sognemedhjælpernes uddannelse negligeres

Af Hans Raun Iversen

Lektor i Praktisk teologi på Københavns
Universitet

DEN KRADSE PEN

I Bertel Haarders tid som kirkeminister udkom der to store dygtige betænkninger om kirkens opgaver og den lokale økonomi i folkekirken. I forhold til forgængerne er Betænkning 1503 fra december

2008 om uddannelse og efteruddannelse af præster udtryk for et fald i standard. Jeg skal forbigå afsnittene om præster, som allerede debatteres livligt. Derimod skal jeg sige lidt om betænkningens lille halve snes sider om sognemedhjælperes uddannelse. Én ting er, at teksten er fuld af fejl. En helt anden, at man reelt ikke vil gøre noget som helst på området. Der er ingen klarhed omkring de indholdsmæssige krav til sognemedhjælperes uddannelser – og der er intet forslag om videreuddannelse, endsige obligatorisk videreuddannelse, som præsterne har haft det siden 1989.

Det er uhørt i Danmark, at der etableres en stor faggruppe, som sognemedhjælperne allerede udgør i folkekirken, uden at der opstilles klare uddannelseskra v – og søges etableret en relevant uddannelse, der matcher kravene. Det var derfor også glædeligt, at biskopperne sidste år – med støtte fra Landsforeningen af Menighedsråd – bad om at få spørgsmålet om sognemedhjælperes uddannelse taget op, sådan som det så skete i udvalget bag Betænkning 1503, som måske har brugt så meget tid til at skændes om præsternes efteruddannelse, at man ikke har fået tid til at arbejde seriøst med sognemedhjælpernes forhold?

At der ikke har siddet, eller blot været inddraget én eneste sognemedhjælper i udvalgsarbejdet, siger ganske meget om mangelen på seriøsitet. Hvornår har man ellers hørt om, at en faggruppes forhold blev behandlet uden nogen som helst kontakt til den relevante brancheforening?

“*Én ting er, at teksten er fuld af fejl. En helt anden, at man reelt ikke vil gøre noget som helst på området.*”

Folkekirken står i dag ved en korsvej. Selv om der endnu er en vis binding af antallet af præstestillinger til finansloven, må man regne med, at den snart helt ophæves, når det siddende udvalg om bloktilskud barsler. Derfor må der tages seriøst stilling til, om man ønsker en præst eller en sognemedhjælper (eller noget helt tredje), når der skal prioriteres i sognene, ikke mindst i de store sogne, hvor man på forhånd har 3-4 præster. I Helsingør, hvor der nu er nye præstestillinger på vej, er spørgsmålet allerede aktuelt.

Det er svært at prioritere en sognemedhjælper, hvis man ikke kan være rimeligt sikker på, hvilke kirkefaglige og kommunikationsmæssige kvalifikationer en sognemedhjælper har (om overhovedet nogen). Vil man prioritere arbejde med børn og unge eller ældre – eller medlemspleje med direkte henvendelser på grundlag af et aktivt adressekartotek – er det langt fra sikkert, at det er en præst mere, man har brug for. Præsterne hæger jo fortsat om, at man ikke kan være ”rigtig” præst, hvis man ikke gør det samme, som de andre præster. Allerede det sætter jo grænser for, hvilke opgaver præsterne kan og skal løse.

Sidste efterår søgte de to store professionshøjskoler i København og Århus, Metropol og Via, om tilladelse til at oprette en professionsbacheloruddannelse i *Kristendom, Kultur og Kommunikation* – med henblik på bl.a. sognemedhjælperstillingerne. Undervisningsministeriet afslog med den rent politiske begrundelse, at staten ikke skal uddanne folk til kirkelig virksomhed (bortset fra præster)! Det politiske standpunkt er nok en diskussion værd! Men det er vanskeligt at diskutere det seriøst, når folkekirken ikke har orden i sin egen holdning til, hvad en sognemedhjælper skal kunne.

Min uge

Anne Anbo
Sognemedhjælper
i Gammel Holte
kirke

Opgaver:

Børne- og ungdomsarbejde
og kommunikationsopgaver.

Ma: Legestue (0-3 årige børn med forældre). Forbereder konfirmand-, minikonfirmand- og juniorklub –aktiviteter.

Ti: Legestue (0-3 årige børn med forældre). Deltager i konfirmandundervisning sammen med præster (2 klasser). Minikonfirmander.

On: Juniorklub. Deltager i 'mad og meninger' om aftenen.

To: Deltager i konfirmandundervisning sammen med præster (2 klasser). Kalendermøde med medarbejderne. Minikonfirmander.

Fr: Opdaterer hjemmesiden. Planlægger næste kirkeblad.

Lø: Fri

Sø: Børne- og familiegudstjeneste.

Judith Evald Larsen

Sognemedhjælper i
Buddinge kirke

Opgaver:

Minikonfirmander,
aktiviteter for børn.

Ma: Fri

Ti: Laver folder om minikonfirmand og børneklub. Deltager i konfirmandundervisningen, underviser om Kristus-kransen.

On: Forbereder spaghettigudstjenesten. Mødes med præster om minikonfirmand-Kristus-kransen.

To: Lægger forårsprogram for børneklub. Forbereder dukketeater til spaghettigudstjeneste.

Fr: Planlægger foto-skovtur med engangskameraer om skabelsesberetningen.

Deltager i spaghettigudstjeneste.

Lø: Børneklubbens foto-skovtur.

Sø: Gudstjeneste.

KIRKESUPPE

Diakoni betyder tjeneste på græsk - og det har siden kirkenes første dage været et af kirkenes fornemmeste kendetegn, at den tog sig af at tjene næsten. Lignelsen om Den barmhjertige Samaritaner har været den fortælling, der på en særlig måde forklarede, hvordan man i praksis skulle udøve diakoni.

Flere kirkelige organisationer har slået til lyd for, at man i kirken en gang om året laver en "Diakoniens dag" og på den måde får sat fokus på det diakonale arbejde, der allerede gøres eller burde gøres i sognet.

Bestyrelsen i Glostrup Sogns Menighedspleje satte sig i år for at være diakoner – altså tjenere – og serverede efter gudstjenesten suppe i stedet for den sædvanlige Kirkekaffe.

Da alle havde fået suppe, blev der fortalt lidt om diakoni – og suppe...

Suppekøkkener findes i flere storbyer og suppe er den ret, der bliver uddelt i flygtningelejre og ved jordskælvs katastrofer, hvor en hurtig diakonal indsats virkelig kan gøre forskellen mellem liv og død.

Kl. 13. var arrangementet slut og alle havde fået smagt både på ordet Diakoni og den gode suppe (en købesuppe velsignet med en smule fløde). Og ja, der blev også serveret en kop kaffe at gå hjem på.

Diakoniens Dag er altid første søndag i februar – næste gang er 7. februar 2010. Sæt kryds og find dit tjenerdress frem.

/ Stiftsudvalget for Diakoni

Just do it ...

– drenge og konfirmationsforberedelsen

Hvad i alverden gør vi med drengene? Sådan lyder det tit i konfirmandstuerne, når man gang på gang oplever at komme til kort i forhold til konfirmanddrengene. Drengene befinder sig et andet sted rent udviklingsmæssigt (både hormonelt og fysiologisk) end piger. Samtidig har drenge det sværere med den udprægede kognitive tilgang til konfirmationsundervisningen. Pædagogisk forskning peger på, at en mere konkret og handlingsorienteret tilgang i undervisningen med drenge er nødvendig. Det er vigtigt, at kunne "just do it" med drengene.

Et forskningsprojekt sidste år blandt 1000 konfirmander i Roskilde Stift viser, at drenge oplever at få mindre udbytte af konfirmationsforberedelsen end pigerne. Hvis vore drenge skal kunne begå sig som "religiøst myndige" – i et demokratisk samfund uden at ligge under for en radikalisering, må

konfirmationsforberedelsen være med til at give drengene redskaber til at kunne definere sig i forhold til tro og kristendom.

Derfor er 25 sogne i Roskilde og Helsingør stifter gået sammen med CUR om 3 temadage, hvor vi udvikler en række metodiske tilgange, så flere drenge oplever, at konfirmandundervisningen "er for dem". Denne serie af temadage vil byde på viden om drengenes udvikling og om religiøse strategier, metodiske tilgange og konkrete undervisningsforløb, som skal afprøves og reflekteres over sammen. Med en praksisorienteret "just do it" tilgang kan vi kun blive klogere og mere kvalificerede til at møde drengene i konfirmandstuen og kirken. *Se omtale af temadagene andet sted i bladet og på stifternes hjemmesider.*

Suzette S. Munksgaard, CUR

Der er stadig enkelte ledige pladser til deltagelse i udviklingsprojektet og de tre temadage – interesserede kan kontakte Suzette S. Munksgaard på: munksgaard@bog.dk

INFO

CUR – Center for ungdomsstudier og religionspædagogik er et forskningscenter, der forsker i unge, tro, værdier og frivillighed. Seneste projekter er "Unge og folkekirken – hvilke veje frem?" og "Betweenagere" – et studie af 3.-5.klasses hverdagsliv". Sidste efterår udgav CUR rapporten "Mere end forberedelsen til en fest" om konfirmationsundervisningens betydning for unges religiøse dannelse. CUR tilbyder desuden temadage og foredrag. Se mere på www.cur.nu

VÆR MED

21.9., 2.11. og 25.1. kl 9.30-15.30

Udviklingsprojekt om drenge i konfirmandundervisningen. Der er få ledige pladser og mulighed for at komme på venteliste.

Som præster må vi skabe rammerne, så der er plads til drengene på deres præmisser i vores undervisning. En stor gruppe af drengene befinder sig rent udviklingsmæssigt et andet sted end pigerne og trives sjældent med en meget kognitiv tilgang til undervisningen. Typisk er det også drengene, der får mindst ud af forberedelsen, og som føler sig hægtet af i løbet af året. Helsingør stift er med i et udviklingsprojekt, der fokuserer på, hvilke konkrete værktøjer vi kan tage fat i, når vi vil lave en undervisning, der også inkluderer drengene.

Projektet udmunder bl.a. i en praksisorienteret

publikation. Deltagere i projektet er med på tre temadage.

1. TEMADAG finder sted mandag 21.9.2009. Syv sognegård, Skolevej 17, 4130 Viby. Her præsenteres baggrundsviden om drenge/pige mentalitet (neurologiske og udviklingsmæssige forskelle). Præsentation af forskellige didaktiske og læringstilgange med fokus på drenge i konfirmationsforberedelsen. Vejledning i 5 konkrete forløb/ideer som skal afprøves i konfirmationsforberedelsen.

2. TEMADAG finder sted mandag 2.11.2009 i Dianalund, Holbergsvej 82, 4293 Dianalund. Her præsenteres religionspædagogiske tilgange. Dialogiske tilgange og præsentation af dialogværktø-

jer til både drenge og piger. Vejledning i 5 konkrete forløb/ideer som skal afprøves i konfirmationsforberedelsen.

3. TEMADAG finder sted mandag 25.1.2010 i Lindehøj kirke, Tvedvangen 175, 2730 Herlev. Her præsenteres undersøgelser om drenges gudsbegreb og trosforståelse. Samtidig evalueres og sammenfattes projektforløbet.

Religionspædagogiske konsulenter Stinna Ahrenst, Roskilde og Pernille Nærvig Petersen, Helsingør stift

Arrangører: Helsingør stift, Roskilde stift, Center for Ungdomsstudier og Religiositet.

Pædagogisk inspiration til arbejdet

Af **Pernille Nærvig Petersen**
pædagogisk konsulent og sogne-
præst i Helsingør stift

Idédatabase

En af konsulentens opgaver er at indsamle gode idéer og erfaringer.

”Der er mange dygtige undervisere, og vi kan lære meget af hinanden. Vi kan ikke kopiere hinandens undervisning, men vi kan blive inspireret. En del af mit arbejde er at indsamle og beskrive undervisningsforløb og familiegudstjenester og gøre dem frit tilgængelige på hjemmesiden.”

Den pædagogiske konsulent er et tilbud fra stiftet. Konsulenten er ansat til at hjælpe præster og andre kirkelige undervisere med de undervisningsmæssige udfordringer.

”Mange af os står meget alene med den kirkelige undervisning. Det kan være ensomt og dræne én for energi, hvis det ikke fungerer.

Og det er ærgerligt. For ligesom vi nok alle kender fornemmelsen af nederlag efter en konfirmandtime, så har vi sikkert også oplevet gange, hvor både vi og konfirmanderne har fået noget ud af det. Når det er sådan, er det en gave og en inspiration at have med børn og unge at gøre.”

Personlig sparring

”Det er vigtigt, at man som kirkelig underviser har nogen at gå til, når man har brug for sparring. Det kan være hvis konfirmanderne støjer for meget, hvis man overvejer at omlægge undervisningen eller vil have nye idéer til en årsplan. Hvis man skal begynde med minikonfirmander eller familiegudstjenester. Eller bare har brug for et blik udefra.”

De gode idéer kan findes i *idédatabasen* på hjemmesiden. Har du erfaringer og idéer, som du vil dele ud af, så kontakt Pernille.

Kurser

Konsulentens planlægger kurser for præster og kirkelige undervisere.

”Pædagogisk viden er ikke en håndfuld tricks som man bare kan ryste ud af ærmet. Men der er da mange gode værktøjer, og det er min opgave at arrangere efteruddannelse, der formidler de værktøjer sammen med en relevant grundviden om pædagogik.”

Kurserne kan hjælpe til refleksion over din egen praksis. Formålet er at præsentere ny pædagogisk viden og sammenholde det med virkeligheden ude i sognene, så alle kommer hjem med konkrete og brugbare værktøjer.

Kontaktoplysninger:

Pædagogisk konsulent og sognepræst i Herstedvester kirke

Pernille Nærvig Petersen

Tlf: 4364 3075

E-mail: pnp@herstedvesterkirke.dk

Kurstilbud, ideer og inspiration kan findes på:
www.kirkeogpædagogik.dk
– eller via stiftets hjemmeside:
www.helsingørstift.dk

Illustrationer: Kim Brostrøm

www.kirkeogpædagogik.dk

HENT INSPIRATION

Besøg fra Tanzania

I begyndelsen af november måned 2008 besøgte to unge præster fra Tanzania Sorgenfri Kirke i Lyngby Provsti.

Sorgenfri Kirke har arbejdet sammen med den lutherske menighed i Morogoro Stift i Tanzania siden 1998. Kirken har samlet penge ind til menigheder blandt masaierne og støtter desuden et gadebørnsprojekt i Morogoro by. Flere folk fra kirkens menighed har gennem årene besøgt den lutherske menighed i Morogoro og de folk, som kirken samarbejder med for at få hjælpen frem.

I november måned 2008 gik besøget så den anden vej.

To unge, netop nyuddannede præster fra Tanzania besøgte Danmark og Sorgenfri Kirke.

De deltog i undervisningen af konfirmander og juniorkonfirmander, gav babysalmesangen lidt ekstra rytme, besøgte omkringliggende skoler og gymnasier, gav interview til bl.a. Kristeligt Dagblad og mødte kirkens menighed ved flere arrangementer – et af disse var en Tanzania-gudstjeneste om søndagen med efterfølgende kirkefrokost.

De to unge præsters besøg blev til stor glæde for mange i Sorgenfri Sogn og omegn.

Det har styrket interessen og engagementet for et fortsat arbejde for udbredelsen af evangeliet i den lutherske evangeliske kirke i Tanzania.

/ Anders Hedeager Pedersen,
Mellemkirkeligt udvalg

EFTERUDDANNELSE

Medvirken ved kirkens sociale og kulturelle ydelse

Efteruddannelse af kirkefunktionærer
14. – 18. september 2009

DELTAGERE: Kirkefunktionærer – kirketjenere, gravere, kordegne, sognemedhjælpere

Kursets formål og indhold:

Kursets formål er at give deltagerne en større og overordnet forståelse for folkekirken, dens baggrund, kultur og historie. Deltagerne vil gennem undervisning, samtale, diskussion, erfaringsud-

veksling og udflugter få et øget indblik i den brede og gamle kultur, som kirken rummer bag sine tykke mure.

Af programmet:

Oplæg om kirkekunst med eksempler
– Kirkegården – religiøst, historisk, kulturelt og socialt betragtet
– Udflugt til kunstmuseum og til kirke med eksempler på moderne kirkekunst
– Dansk kirkehistorie fra reformation til vækelsesbevægelser

– Sogneanalyse og dens mulighed for at give større forståelse for det enkelte sogns sammensætning og indretning
– Oplæg om mødet med fremmede kulturer og religioner, kristne såvel som ikke-kristne.

TILMELDING: AMU-Fyn, Anita Lauridsen,
e-mail: al@amu-fyn.dk,
tlf. 66 13 66 70

Supervision

Igennem en årrække har der under Teologisk Pædagogisk Centers ledelse været udbudt supervision i stifterne.

Ansvaret for denne supervision er nu overdraget til det enkelte stift.

Supervision tilbydes alle præster i Helsingør stift ud fra et ønske om at støtte og dygtiggøre præsterne i det daglige arbejde og give mulighed for refleksion over egen praksis. Den er et tidssvarende arbejdsredskab, hvor man ved regelmæssige møder i en kollegial atmosfære under tavshedspligt og under ledelse af en supervisor har mulighed for at opnå en øget bevidsthed af ens pastorale praksis.

Formålet med supervision er nærmere bestemt:

- At støtte og dygtiggøre præsten fagligt gennem refleksion over egen praksis.
- At skabe mulighed for større integration mellem præsterolle og person.
- At opøve præsten i at reflektere over egen praksis og herved få skarpere blik for forholdet mellem teologi, egen praksis og ressourcer.
- At skabe større arbejdsglæde, faglig stolthed og bevidsthed hos den enkelte præst.

Præstearbejdet er mangesidigt, og som præst møder man mange og meget forskellige udfordringer. Derfor kan det selvsagt være nødvendigt og inspi-

rerende for præsters trivsel og vækst at standse op og se sit arbejde fra nye vinkler i et positivt samspil med kolleger.

I supervision arbejdes der i et kollegialt, fagligt forum med særlig henblik på:

- At udvikle sine ressourcer og øge arbejdsglæden som præst.
- At dygtiggøre præsten til samtale med mennesker i kritiske livssituationer.
- At finde mulige nye veje inden for et problemfelt, hvor man kan være gået i stå eller kørt fast.
- At tydeliggøre sine personlige forudsætninger og at se, hvordan disse indvirker på forskellige situationer.
- At udforske muligheder for løsning af uoverensstemmelser, der er opstået i forbindelse med ens arbejde.
- At undersøge, hvordan man sætter de nødvendige grænser i et krævende og til tider belastende samt ofte ensomt arbejde.

Supervisionsordning i Helsingør Stift

I Helsingør stift etableres der årligt 2-3 supervisionsgrupper under ledelse af en supervisor. Biskoppen har det overordnede faglige ansvar for supervisionsordningen og udsender skrivelse til alle præster og provster i stiftet om supervisions tilbud.

Provsterne kan orientere præsterne om supervisionsordningen ved f.eks. MUS-samtalerne.

Deltagelse i supervision er frivillig og gratis for den enkelte præst. Der er tjenestefrihed til deltagelse i supervision.

Sognepræst Palle Gerlach, Helsingør Domkirke, (pg@km.dk) er kontaktperson mellem biskop, deltagere og supervisor.

Deltagerne retter henvendelse til kontaktpersonen med ønske om supervision. (8 gange á 3 timer fordelt på et år). Kontaktpersonen koordinerer præst, gruppe, supervisor og orienterer biskoppen om hvem, der deltager hvor og hvornår.

Deltagerne får af stiftet refunderet transportudgift til supervisionssted efter gældende regler.

Palle Gerlach

Ib Lauritsen

Susanne Bjerregaard

Supervisorer i Helsingør stift

Der er 9 uddannede supervisorer med 6 års efteruddannelse i TPC-regi eller lignende (2 års grunduddannelse i sjælesorg og 4 års uddannelse i supervision):

- Jakob Arnbjerg, tidl. fængselspræst, Vridsløselille
- Susanne Bjerregaard, fængselspræst, Vridsløselille
- Runa Damsager, hospitalspræst, Hvidovre
- Tove Gade, sogne- og sygehuspræst, Gentofte
- Palle Gerlach, sognepræst, Helsingør (koordinator)
- Christine Gjerris, sognepræst, Hellerup
- Ib Lauritsen, sogne- og sygehuspræst, Hillerød
- Lars Kruse, sognepræst, Herstedøster
- Benny Birk Mortensen, fængselspræst, Herstedvester

juni

Mandag 8.-10 juni

Stiftskonvent på Grundtvigs højskole. Se program på stiftets hjemmeside: www.helsingørstift.dk

Tirsdag 16. juni, kl. 12-16

Kursus: Lad konfirmanderne selv arbejde. Pædagogisk inspiration.

Program: se s. 9

Arrangører: Helsingør stift, Roskilde stift, Københavns stift, forlaget Aros

juli

Ingen arrangementer

august

Mandag 24. august, kl. 9.30-15.30

Kursus: Det er præsten der styrer – eller hvad? Klasseledelse for konfirmandundervisere

Program: se s. 9

Arrangører: Helsingør stift, Roskilde stift

september

Lørdag 12. september

Den traditionelle sensommertur for alle 3 distriktsforeninger i Helsingør Stift. Menighedsråd, præster, personale med ægtefælle o.a. interesserede er velkomne.

Se www.helsingørstift.dk

Stiftsbladet for Helsingør Stift

Udgives af Helsingør Stift i samarbejde med Stiftets faste udvalg og Distriktsforeningerne af Menighedsråd. De i bladet fremsatte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Redaktion

Ansvarshavende: sp. Rebecca Rudd
Tlf 2172 5082, email: rr@km.dk

Redaktionsudvalg: Biskop Lise-Lotte Rebel (LR), sp. Jan Ulrik Dyrkjøb, sp. Henning Sundby Pedersen (Distriktsforeningen Frederiksborg), Mogens Taarup (Distriktsforeningen for Søkkelund Herred), Ib Brorly, (Helsingør Stifts Distriktsforening Syd), Ann Mari Sundin (Det

Mellemkirkelige Udvalg), sp. Kirsten Diemer (Ydre Missions udvalget) samt sp. Rebecca Rudd (Det religionpædagogiske udvalg, ansv. redaktør).

Om Stiftsbladet

Stiftsbladet sendes til menighedsrådsmedlemmer, præster og andre kirkelige medarbejdere, samt til andre interesserede. Fra og med 2008 finansieres Stiftsbladet af det bindende stiftsbi-drag. Menighedsrådene skal derfor fremover ikke betale særskilt for Stiftsbladet.

Mandag 14.-18. september

Kursus på Løgumkloster: Medvirken ved kirkens sociale og kulturelle ydelse. Efteruddannelse af kirkefunktionærer. Se s. 14

Søndag 20. september

Stiftsstævne for Ydre Mission.

Program: se www.helsingørstift.dk

Sted: Mørdrup kirke, Espergærde.

Onsdag 23. september

Regnbuekonference kl. 17

Program: se hjemmesiden www.helsingørstift.dk

Sted: København, se hjemmeside.

oktober

Lørdag 3. oktober

Landemøde i Helsingør Domkirke.

Mandag 19.-20. oktober kl. 10-15

Kursus: Musik som formidler af kristendom.

Program: se s. 9. For menighedsrådsmedlemmer, ansatte, præster.

Sted: Frederiksborg slotssogns sognegård,
Frederiksværkgade 2B, 3400 Hillerød.

Arrangører: Helsingør stift, Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster

Andre datoer

10., 11. og 12. november

Konfirmand-event 2009. Se s. 6.

Sted: Taastrup Teater. Se også www.kirkeogpædagogik.dk

Meddelelse om flytning eller bestilling af ekstra blade:

Kontakt venligst Helsingør Stift,
Hestemøllestræde 3A,
3000 Helsingør
tlf. 4921 3500.
Email: kmhel@km.dk

Deadline

Næste nr. udsendes omkring 2. september 2009. Indlæg, annoncer m.m. skal være hos redaktør Rebecca Rudd senest 1. juli 2009.

Layout og tryk:

Strandbygaard Grafisk, Skjern